

Auspicijs Sacro-Sanctæ & Individua Trinitatis

D I S P U T A T I O
I N A U G U R A L I S
P H I L O S O P H I C A

P. 15

F O R M Ā S U B -
S T A N T I A L I .

Quam

*Ex decreto & Unanimi, venerandæ ac Ampl.
facult. Philosophicæ Consensu, in Regiâ
Suecorum, quæ, ad Salam est,*

Academia.

S U B P R Ä S I D I O
M. JOHANNIS L. STA-

L E N I, Græcæ l. ingvæ, in præfatâ Acad. Pro-
fessoris Ord. Collegij item Philosophici, P. t.
Decani Spectabilis, præceptoris, Fau-
toris & Promotoris sui, reveren-
ter colendi.

*Pro Magisterio in Philosophiâ Consequendo, ejusdemq. Privilegijs
& immunitatibus gaudendis, publicæ Censuræ submittit.*

I O S U A L A U R E N T II G R A -
vius Nericiensis'.

*Ad diem 14. Novemb. Anni 1635. In Auditorio GUSTAVIANO,
horis consuetis, à 7. ante-meridianis.*

U P S A L I Æ,

T y p i s E t c h i l l i M a t t h i æ, A c a d. T y p o g.

Praeustri, generoso & Magnifico Domino,
Dn. GUSTAVO Leonhuffud
L. B. de Hålmersbårg Dommino de Adöön &c.
Arcis Orebroënsis castellano amplissimo, subje-
ctarumq; ditionum præsidi gravissimo.
Domino suo gratioſo.

N E C N O N

Reverendissimo in Christo patri ac Domino.

Dn. LAURENTIO PAULI-
NO Gothro, S. S. Theolog. & philosoph. Doctori
celeberrimo, diuīnorum Strengensis Episcopo amplissimo,
Mecœnati, fautori & studiorum suorum patrono
magno, omni observantiae cultu, & debito
honoris genere, atatem pie ac reveren-
tē colendo.

S I M U L A

Clarissimo & Excellentissimo viro,
M. IOHANNIM ATTIAE,
Gotho Juniori, Serenissimæ Suecorum Re-
ginæ Electæ, concionatori primario,
atq; ejusdem R. S. M. i. p. b. ,
maxime conspicuo.

Reverendâ item pietate, eruditione ac humanitate,
Clarissimis & præstantissimis Dn. Dn. ante-nominata
Strengensis, illustris diuīnorum Consistorialibus, prepositis,
pastoribus & reliquis verbi Dei Ministris,
singulis ac uni versis.

VIRIS DENIG.

*Virtutū splendore, consilio, rerumq; Usu clarissimis, nec
non autoritate Amplissimis, ac integritate
apprimè conspicuis.*

Dn. NICOLAO OOLAI Dhom, Regiae Camerae,
camerario supremo, fautori suo certissimo;

Dn. MARTINO JOHANNIS Buchspicō libe-
rorum B.M. generosi Domini Jacobi Jacobi Vāatt/
secretario clarissimo.

Dn. CAROLO ANTHONII, Nerikianorum
quondam prætori provinciali æquissimo, benefacto-
ri suo semper propenso.

Dn. LUCÆ Heddinḡ R. M. arendatori spectatissi-
mo, nuspiam non sibi propenso.

Dn. ERICO GUSTAVI, Regij castelli Orebro-
ensis, & adjacentis provinciæ prætori industrio.

*Dominis, Mecenatisbus, & fautoribus, summè observandis
Eudæmonis.*

Pindi fulra viri, Themidis catusq; columnæ

Praetara: genij & culmina summa mei.

Hancè meam niveo, sophies quam mitto rosetis

Decerptam, vultu, prandite quaso chelyn.

Fronte serenata, munus levidense fovete

Fautores: sacrâ, nam venit omne, fide.

Quod vos dum faciū, IHOVAM supplex precor, ore

Aliis, vos foveat tempus in omne, suis.

G. V.

Reverent.

&

Amplitud.

Officiosissimè colens.

JOSUA GRAVIUS

Author & Resp.

Z T N O E S
DISPUTATIONIS
De
Forma Substantiali.

περιηγονέν.

I ATTENDERENT PLERIQ^Umortalium, quam aliè mersa sit veritas, quam latenter sita, & in interiore naturæ sacrario clausa: Sanè in vestibulo non hererent, aut levim manu, in summâ terrâ, eam quererent: Si intelligerent quæ profunda fundamen-ta habeat vera & solida scientia; haud oculis experientia contenti, externam saltem rerum inviserent faciem, nec iucundo sensuum spectaculo, animum pascerent, paulò beatiores, hac in parte, brutis animantibus, qnod cogitatu horribile, quæ etiam rerum iucundarum aspectus, non parum oblettat. Si itaq; ad veram philosophiam contendere quis, in animum sibi induxerit, non in transitu eam cognoscere tentaret, non ea, quæ oculos tantum implet, spectaret: Sed etiam quæ sensum fugiunt, erueret. Nam vera scientia, quæ causarum & principiorum cognitione præclara atq; illustris habetur, philosopho testante. I. post. Anal. 3. in sanctiore secessu delitescit, quam manibus palpari, aut lippi oculorum scabie concipi queat, nulli dat aditum, nisi animo, quippe ille spiritus est æthereus, qui non adhaeret ijs, quæ sunt caduca & mortalia, sed æterna re-tum principia lectatur, in quibus dum occupatus est, in origi-nem

nem suam reddit, atq; in illis versatur, tanquam suis interfit, non
alienis oblectetur studijs. Supra communem ergo plebejamq;
sortem, aliquantulum ut efferamur, licet & nos in tenui cali-
gemus luce, in mediocri cecutiamus in majori cæci, in
maxima insaniamus juxta verissimum illud, subtilitatis magi-
stri, Exer. 131. Sect. I. Placuit, quandoquidem, materiam
mihi aliquam quærendam intellexerim, ex qua, quantu-
læcunq; meæ, in studijs philosophicis, extarent industriae
documenta; ceu etiam moris est, ac moris est haud illau-
dati, ut postmodù, per certamen Encyclopædiæ benè su-
ceptum feliciterq; transactum, à Brabeutis quis, præmio
ornari dignus æstimat, aliquid quoq; indè, quod ad su-
um maximè videtur facere propositum, in medium affe-
rat, eoq; ingenij sui dotes viresq; grato animo compro-
bet; Quare & mihi inquam placuit, ne mei officij inamemor
viderer, Sobriae Philosophantium Corona, maior ac longè illu-
strius exhibere spectaculum, ad quod, non extrinsecus oculorum
deducit aspectus, sed ipsa natura invitat, tertium scilicet gene-
rationis principium, quod nomine, Formæ Substantialis, ve-
nire solet, hancq; dissertatiunculā, per Divinam gratiam, declara-
re. Hec enim, (formam puta) est Divinum illud bo-
num, quod à materia perpetuo expeditur, sine quo ipsa, esset rudis
deformis & quodammodo non ens. Hec est tanquam domina
& regina, cuius usibus & obsequijs, addicta & mancipata sunt
accidentia: Hec est finis internus agentium naturalium, in
quo assequendo laborant, quo adepto conquiscent & perfecta ju-
dicantur, & speciem quandam aeternitatis atq; divinitatis conse-
quentur. Hec rebus compositis nobilitatem atq; perfe-
ctionem tribuit, & in latissima entis regione, certam fixamq;
sedem & gradum præfuit, & suam cuiq; rei notam atq; characterem
imprimit, à quo, à nobis & intelligi & nominari, & à cate-
ris rebus distingvi possit. Hec est fons omnium actionum & mo-

tuū naturalium, & admirabilis operum architectrix, Cui^o in singulis
formandis rebus, vim atq^z solertiam, nulla vel ars, vel indu-
stria vel intelligentia hominum perfecte, imitari & consequi potest.
Hac una, maximē continet mundi pulchritudinem & or-
natum: ex formā enim manat, & pendet multitudo, varietas &
dispositio, earumq^z naturalis inter se, tum Convenientia tum etiam
repugnantia, in quo praecipue consistit Universi decor & praefatio.
Hac deniq^z, quasi apex est, & fastigium humanæ sapi-
entiae. Etenim perfecta cujusq^z rei cognitio, ducitur ex
causis, in quibus principem locum forma tenet; Nam cum ea,
quod quid esse rei sit, per eam quid qua^z res sit, cognosci debet:
qua cognitione, philosopho teste, 3. Metaph. Tex. 10. & 7. Metaph.
T. 4. nulla melior aut prestatiblōr esse potest. Licet autem in-
volutanimis & obscura forme cognitio, quam ceu minus obviam,
non sit promptum attingere: Tamen propter insignes usus, quos
secum forma habet, diligentius in eius cognitionem inquiramus,
licet nec nos, formas propria in imagine, exhibere possimus, futu-
rum tamen speramus, ut ex functionibus & operibus, natura ex-
rundem magis magisq^z innotescat; Nam unam quamq^z recondia-
tam causam, ex effectibus, qui conspicui sunt, & obiecti sensibus,
mens nostra solet excuttere. Ut autem qua dicturi summus perspi-
cuē ac distincte tractentur, consultum iudicamus, hanc disserta-
tionem, suis terminis stringere, ut videamus Forma 1. Defini-
tionem 2. affectiones. 3. varias divisiones.

O Deus, incepitis benedic, viresq^z ministra.

Sit itaq^z,

THESS I.

Um ad hoc rudis, & inculta esset philosophia, ac veluti circa cortices, ut dici solet, versaretur, nullū in substantijs agnoscebat principium, praeter materiam, quam accidentibus vestitam, varijsq; modis exornatam, ad agendū sufficere existimabat: Sed nos remotis accidentibus, tanquam formarum substantialium armis, instrumentis & velamentis, deprehendimus in rebus, quandam causalitatem, quam nec materia, nec accidentibus tribui posse arbitramur.

2. Est enim Causalitas quādam, per quam, Res dicuntur, hoc aliquid, ab alijs reb^o distinetum, talem sortita existentiam, tales operationes, atq; accidentia talia. Causalitas quādā quoq; est; quod in constitutione illa, quā nacta est, conservatur. Nulla autem causalitas, caret causā vel principio. Erit igitur vel materia in causa, vel externa accidentia, virtutem istam agendi, sibi vendicabunt: vel tertium concedendum principium, quorum postremum approbamus, formamq; Substantialem esse dicimus, quod sequentibus patebit rationibus.

3. Quod non possit, à materiā fluere ista causalitas, evincimus indē, quia omnibus rebus naturalib^o Communis est materia, atq; sic omnes res naturales eadem essent secundum Substantiam & effectum formalem, nec different aut genere, aut specie; quod falsum. Nec accidentia hanc

causalitatem prestare valent, quia pleraq; eorum, sàpè numero intereunt, neq; tamen propterea, cessat rerum distinctione; aut corruptitur existentia. Aqua manet aqua, etiam cum calorem, ab igne contraxit. Cogimus ergo ad tertium decurrere principium, quod, *Formam Substantialem antea innimus.*

4. Evidens ad hue, *formæ substantialis* argumentum, monstrat ipsa rerum essentia. Res enim naturales, aut sunt *sola materia*, aut *sola forma*, aut *utrumq;*. Non sola materia, quia 1. non sufficit, per se, ad existendum 2. Nec est operationum activarum principium. 3. Cum una sit in omnibus, non potest specificas rerum differentias dare. Non sola forma, quia certū est, *materia* dari, item omnia essent *ingenerabilia & incorruptibilia*. Ergo componuntur ex *materia* & *formâ* de prædicamento substantiae. Accidentalis namq; *forma*, nullo modo, potest existentiam dare, nec *substantialiter & specificè*, *potentialem imperfectionē* *materiæ*, perficere.

5. Huc accedunt, *mixtorum corporum Contrariae operationes, sub quibus formam substancialem latere, experimento constat.* Quando v. g. aqua calefacta, ab intrinseco principio, per se, agente, ad pristinam frigiditatem reducitur: partes enim in aquâ, manere trigidas omnes, contra Cajetanum 1. parte qu. 54. artic. 3 experientia & sensus refutant. & aqua secundum omnes partes, fota igni applicata, calefit, ita ut qualitates, à Javel. 8. Metaph. quæst. 9. sine fundamento, praeterq; necessitatem multiplicentur.

6. Quod ergo *forma substantialis*, omnino in rebus corporeis concedenda sit, ex iam allegatis fundamentis, & consimilibus rationibus alijs, oculari demonstratione clarius patescit.

7. Quæstionem *An sit*, Methodico ordine, excipit, *Quid Sit*: in cuius tractatione duo occurunt. 1. *Quid nominis*

ominis Seu ὀνοματολογία, ipsum τὸ οὔνομα intuens, & ab
solvitur 1. Επημωλογία, seu nominis notatione 2. ὀμανομία
Seu diversa vocis significatione 3. Συνωνυμία seu varia epi-
dem appellatione. ii. Quid Rei seu παγκράτης, Realem
explicationem pertractans.

8. Επημωλογία vocis Formæ, ut Scaliger placet, Exer. 312.
Pag. 100, transumpta est, ex Graco μορφή per μετάθεσιν
literarum, mutata φ. Græcorum, in F. latinum, sicut & sit
in voce φύη, unde est fama: & Φαινομένη unde est ex Sca-
ligeri opinione, latinorum nomen, fenestra.

9. Εκ τῶν πλακῆς λεγέμενων vocabulum formæ esse,
comprobatur varius apud Philosophos Usus: ideoq; nē con-
sonantium vocabulorum Sylva decipiātur, ὀμανομία
qua errori affinis est, Scal. Exer. 148. Sect 4. removebimus,
hacq; explicatâ, cognitio plana erit. i. Top. 14.

10. Notandum igitur 1. voculam Formæ, non sum-
mendam esse, prototia rei essentia seu Quia ditate, quomodo
usurpatur ab Averroë 7. Metaph. Tex. 34. & dicitur for-
ma totius. Neq; 2. pro differentia specifica, dicitur alias forma
Logica; Nam differentia non constituit totum cum Mater-
ria, sed cum genere. Neq; 3. pro actu separato, cuius for-
ma tractationem, recte rejicit philosophus in Metaphy-
sicam, lib. 1. phys. Neq; 4. Externâ effigie vel determina-
tione quantitatis, quomodo Arist. lib. categ. cap. 8. figuram
& formam, fecit quartam speciem qualitatis. Neq; 5. Forma
Mathematicâ, qua quidem est in materia, sed sine respectu,
ad materiam vel motum considerato. Nec deniq; 6. pro o-
mni actu, quo materia actuatur, sive subjectum determinatur
ad ens certum constituendum. Hoc modo, etiam accidentia
vocantur forma, quia subjectum suum, seu materiam deter-
minant, formant & perficiunt, ut eruditio, est forma e-
ruditii, albedo albi. Sed 7. Propriè in sensu physico, accipi-

tur *forma*, pro illa parte essentiali corporis physici, quæ
principaliter & intrinsecè dat essentiam corporibus, adeoq; ea
primò distinguit à se inicem.

II. Sic fuit diversa, ratione instituti, significatio: se-
quitur varia appellatio.

12. *Synonyma Formæ*, quoq; perplurima sunt. Dicitur
1. μορφὴ respectu materiae, quam informat & exornat. Un-
dē Scalig. Exer. 80. sect. 3. ait ισοδυναμῆσι fieri ἐντελέχειαν,
μορφὴν καὶ ἄλλα. 2. vocatur εἶδος, species, quia non modò
est speciosum materia ornementum, sed imprimis specificat
compositum, idq; in determinata specie constituit, ut rectè
loquitur Fonseca, lib. 1. Met. cap. 7. q. 3. sect. 8. 3. λόγος τῆς
ἐτιας, ratio essentiae, 2. phys. 3. & 1. post. 11. 5. Metaph. 2. quia
ex formæ cognitione, certaini rej rationem reddimus. 4.
λόγος τῆς πράγματος & τοιατῆς πράγματος in lib. de gen. a-
nimæ. cap. 1. scilicet *forma* est potissima pars substantiae corpo-
ræ, cum perficiat & absolvat essentiam corporis. 5. χαρα-
κτήρ, q. ia rei cuiq; characterem insculpsit, ut ab alijs rebus diagno-
sci queat. 6. *Actus*, quia scilicet actuat aliud. Idq; bifari-
am. Nam 1. actuat materiam, non dando ei esse simpliciter,
sed determinata ei dando attributa. 2. Respectu compositi, A-
ctus est. Quia à formâ, est ultima actualitas compositi. Et
hoc sensu in lib. de anim. cap. 1. ait Arist. animam esse a-
ctum corporis organici. 7. ἐντελέχεια, sic dicitur Arist. lib.
2. de anim. cap 1. tex. 2. quod latine perfectum: aut perfe-
ctionem habitam sonat, vel ut uno verbo, cum Hermolaō dicamus,
perfecti habiam; quia est interna perfectio compositi, &
temper oppositur τῇ δύναις. 8. *Terminus*, ab Arist. 3. & 4.
phys. & lib. 1. de gener. animal. appellatur, trifariam 1. Re-
spectu generationis, quia formâ introductâ terminatur & fi-
nitur generatio. 2. Respectu Materie, quia eā terminat vel
determinat ad certā speciem, ut videlicet sit equi, vel lapidis
Materia, ut interpretatur Marsil. Ficinus in Plotin. Enn. ad.

1. l. 8. cap. 4. & Colleg. Conimbr. l. i. Phys. cap. 9. q. 10. art.
2. 3. dicitur *Terminus*, respectu accidentium, quæ sunt in
materiâ. Nam cum simpliciter, conveniat materie
quantitas, ipsa facit, ut illa quantitas in materia terminos
habeat, veluti ut sit bicubita, vel tricubita. Vid. Zab. l. 2.
de prim. mater. cap. 9. quo sensu, etiam vocari sicut *mensura*,
ut interpretatur Ficinus d. loc. plura nomina formæ
vid. apud, Perer. l. 6. phys. de forma cap. 1. itemq. collegi
Conimb. l. i. phys. quæst. 10. hæc de notatione.

13. Ratione aliqua, sic *Formæ* voce enucleatâ, quoad no-
men, consequens est, ut eam, quoad definitionem contem-
plémur, cui negotio ritè expediundo, commode in-
servit, illustre illud logicorum instrumentum, *Definitio*
Realis: Quam ex Svaretzio l. Tom. Metaph. disp. 15. sect.
5. num. 1. mutuamur, hoc modo :

14. *Forma* est *substantia* quedam, *Simplex*, *incompleta*,
qua, ut actus materie, constituit cum eâ, *essentiam* *compositæ* *Sub-
stantiæ*.

15. *Definitum*, quodammodo prius est explicatum, de-
finitionis autem *āvālūtis*, fit in conceptum 1. *Genericum*
& 2. *Specificum*.

16. Natura communis seu *conceptus genericus*, voce
Substantiæ consignatur: ad removendas *formas* *simplices* *ac-
cidentarias*, quæ *substantiæ* non sunt; Tum etiâ ut disting-
vatur ab alijs actibus, seu terminis *substantialibus*, *subsi-
stentia* scilicet & *existentialia*. Nam hi modi, sicut præsuppo-
nunt esse *essentia*: ita & actum primum scilicet *Formam*, quæ
ad ordinem *essentia* pertinet.

17. *Conceptus Specificus*, sequentibus representatur
verbis: *Forma* est *simplex* & *incompleta* *substantia*: illud eò,
ut à *compositâ substantiâ*, separetur: hoc vero à *substantijs*,
& *materia* *ab junctu*, quæ movent, juxta Aristotelem corpo-

et ecclesia; & interdum vocari solent, Forme efficiētē, quia revera non exercent munus causæ formalis, sed efficiētiam aliquam, nec propterēa substantialium formarum nomine, gaudere debent.

18. Dicitur ulterius: Quæ ut actus materie, etc. Hoc ipso statim à materia distinguitur, quæ etiam substantia simplex & incompleta est, non tamen ut actus, sed ut pura potentia. Hinc Arist. 2. de anim. animam dicit ἐνέργειαν, actum corporis physici, quo nomine, etiam actus formæ substantialis designatur, quatenus per corpus physicum, intelligitur vel materia ipsa, quæ ordine naturæ, formam in suo causæ genere antecedit, & altera pars compositi naturalis dicitur, vel ipsum compositum naturale, quod ex materia & formâ immediatè resultat, cuius actus dicitur forma, tanquam constitutens illud. Hinc Aristoteles definivit animam seu formam, actum viventis.

19. Ex dictis patet, quod formæ sit actus materia, vel actus informans, vel natura suâ institutus ad formandum materiam, quod cum materia componit & ingrediur essentiam constitutionem compositi naturalis, quod est substantia composita, ideo philosophus 2. Phys. 3. ait formam esse essentiæ rationem, hoc est, quæ compositi naturalis essentiam compleat, eamq; essentialiter & specificè ab alijs distinguuntur.

20. Definitioni breviter explicatiæ, ut in ubiorem ejus cognitionem, ac clariorem explicationem devenerimus, expedire, seu ita minente ordine naturæ, vel efflagitante via cognitionis, subjungere affectiones, quarum forsan notitia, non parum lucis præsenti, sit allatura, materia.

21. Est vero affectionum 1. Æn. 7, esse divinum quippe i. phys. 9. Tex. 81. hinc Zabarel. in cont. 100. lib. de celo, ita disputat: ibi [Arist.] dicit, rebus omnibus à

Dco

Deo communicari. *Essēt enim* his quidem clarissimis vero obscurius: quilibet enim res, illud quod est, est per participationem perfectionis divinae, sed ea participatio est inaequalis, quoniam aliæ res magis, aliæ minus, ad perfectionem divinam accedunt: Quoniam igitur, *Essēt* cuique retribuitur intrinsice à *Forma*, quilibet autem forma dicitur divina, quatenus est imago alicujus gradus, perfectionis divinæ.

22. 2. Secunda recensetur ἀγαθόντι, ibid. 1. phys. 9 idq; propterea, quia est:

23. 3. ἐφεύροντι, appetibile sive desiderabile quid. d. 1. phys. 8 πάθη εἰφέρει. Quod autem omnia appetunt, desiderant, & ejus gratia agunt, bonum est. 1. Ethic. est porro ἐφεύροντι, quia est τὸ οὐσία, hoc est, species, forma. 2 phys. 3. & 5. Metaph. 11. est namq; speciosum materiæ & rei ornamentum: id est, complementum, tum enim res absoluta esse dicitur, si forma accesserit & quasi κολοφῶνα rei imposuerit.

24. His tribus affectionibus, hoc deducimus consequarium: *Nimirum formam, Materiā longè esse nobiliorem.* Quia, primò secundum Arist. 2 phys. 81. & 1 de partib. animal cap. 1 *Forma est finis materia, proper quam est, & ad quem ordinatur materia,* & 1. phys. 81. ait Arist. formam esse bonum quippiam & divinum, eamq; expeti à materia, tanquam pulchrum à turpi. 7. Metaph. tex. 7 inquit, formam esse magis *ENS*, quam materiam & 2. phys. 11. atq; 12. scribit, formam esse magis naturam, quam materiam, quæ duæ sententiae, declarant majorem esse perfectionem & nobilitatem formæ, quam materiæ.

25. Idem rationibus confirmari potest, etenim perfectivum, est nobilior prefecibili. Scal. Exer. 307. sect. 27. & actus formalis, nobilior est potentia materialis. Nam ut scriptum

est. 9. Metaph. 19. In bonis semper melior est actus, quam potentia, in malis autem à contrario. Addo & hoc, quod res naturales, similitudinem quandam Dei consequuntur propter formam, quæ cum sit actus, est participatio quedam primi actus, & agens nobilis est paciente, vim antem agendi habet forma, materia patiënti tantum.

26. His accedit, quod apud Peripateticos, certum est & perulgatum, Omnes perfectiones compositi à formâ proficiunt, imperfectiones autem & defectus omnes, ex materia necessitate accidere. Sed ad id, undè digressus.

27. Quarta affectio est, τέλεον ἡ ἔργα τὰ ἄλλα, 2. phys. 8. Hinc Scal. exer 307. Sect. 37. Forma fine externo præstantior. Nam finis non ingreditur, (ut loquuntur) effendirationem, nisi quando idem est cum formâ. Atq. hoc est, quod docet philosophus lib. 2. de anim, cap. 4. οὐτῶς δέ τὸ έργα τοῦ τε καὶ φύσεως: Dupliciter finis dicitur: Alius quidem cuius & aliusr cui.

28. Quinta ἀκίνητον, immobile quid, nam quod moveatur, potentiam habet, quâ movetur, Arist. lib 2. de anim. cap. 1. Forma quâ talis, neq; potentia est, neq; propriè potentiam habet, ut moveatur: est enim ἐπιλέχεια: Ergo forma quâ forma, moveri non potest, nisi impropriè & per accidens, ratione materiæ.

29. Sexta affectio est; Non incurvare in sensu. lib. 2. de anim. tex. 64. Ut enim nulla substantia, per se, sentitur, cum nec videri, nec audiri queat: ita etiâ nulla forma, quæ substantia est, per se in sensu incurvare potest. Notanter dico per se sive immediate. Nam quin per accidens, & per aliud sive mediatè sentiatur, dubium est nullum. Ut enim omnes substantiae, per accidentia sua, sunt obviae sensibus, itâ & forma per operationes suas proprias sentiri dicitur.

30. Aliam formæ, adscribit affectionem, Arist. 7. Metaph.

taph. 7. scil. à *éveryn* hū, sed quicquid hic sentiat philosophus, ejuſdemq; in hoc casu asseclæ; modestè tamen ab ijs dissentimus, contrariumq; statuminamus.

31. Ac primò quidem, ut quid, de ortu formarum sentiendnm sit, intelligatur, notandum est, *omnes formas physiscas*, *Primitūs à Deo conditas esse*. Ut enim *omnes species rerum naturalium*, à Deo sunt *creatae*: ita etiam earundem forma, cum, & in illis, ab eodem conditore sunt *productae*.

32. Sed de hac formarum origine, tanquam indubitata, nō queritur: Sed unde nam hodie proveniant in generationib^o physicas, quando nova supposita, certarum specierum producuntur?

33. De hāc re, variæ ac diversissimæ physicorum extant opiniones. Philopenus, in primo de ortu & interitu, putat *omnes formas*, ex nihilo creari, quem sequitur Bodinus, in Theatro orbis. Alij, ut *continuam formarum, de novo creationem evitarent*, posuerunt in materia formarum *incoationes*, quam opinionem, Soto i. phys. quæst. 7. Flandria 7. Metaph. q. 17. artic. 4. Alberto Magno ascribunt; & habetur apud ipm i. phys. tract. 3. cap. 15. Alij *formas è potentia materiae educi volunt*: & que sunt de hāc re dissentiones plures.

34. Nos, his philophorūm placitis sepositis, Niciimus i. Neq; *formas amplius, de novo, à Deo creari*. Hoc namq; si statueremus, cogeremur aut concedere, *causas secundas non attingere productionem formarum*, quod recta ratio, faltum esse comprobat; aut *habere infinitam creandi potestatem*, quod earum dependentia, quam à superiori causa habent, & constans recte philosophantium opinio contraria, non admittit. Neq; 2. *habere incoationes à materia*. Quia secundum Arist. 5. phrl. 1. *Generatio procedit, à non Ente simpliciter*. & i. de ort. & interit. dñfinit *generationem*, quod sit *mutatio toti^o, nullo sensili remanente, ut subiecto eodē* Neq; 3. è *Potentia Materia*, si ita crudè phrasin, *Educi, accipiamus*;

piamus; Quæ licet apud multos, sat trita sū: à Paucis ta-
men, quid per eam, intelligi debeat, sat explicatur. Un-
dē Senertus physicus & medicus experientissimus, par-
tim in scientia sua naturali rerum physicarum, partim in
lib. de consensu & dis. Chymicorum, cum Aristotelicis
cap. 9. *Vulgata*, (*inquit.*) sententia est inter peripateticos, pro-
cul dubio, ex ignoratione creationis mundi orta, formas educi è
potentia materia. Verum quid verbis istis, si ita simplici-
tèr accipientur, rei subsit, nemo adhuc, quod ego quidem sciam,
ita monstrare potuit, ut animus veritatis cupidus, in ijs acquie-
scere potuerit. Neq; enim, in ulla materia potentia latens forma, &
si in suo sinu, materia formas contineret, ac forme originem suam
materiae deberent, esset Ens nobilissimum, nobilius principium
quam forma: imo forma, principij nomine, vix digna e sent.

35. Et si admittatur id, quod rectè ex Alberto addu-
cit Zabar. de sensu agente cap. 5. Omnem formam esse sui
multiplicativam: Non opus est, ad eductionem formarum, è
potentia materia, confugere. Ex istâ enim multiplicatione,
specierum conservatio pendet. Et forma ut principium
est, Essentia à materia distans, ipsaq; longe nobilior: ita
peculiarem. & nobiliorem habet originem, quam ut eam
materiæ debeat.

36. Statuimus itaq; formas, Secundum rationes seminales
in materijs delitescere, seseq; ipsas, ex benedictione divinâ, in pri-
mâ creatione factâ, in individualis propagare, & hoc est, quod
formas suarummet esse multiplicativas, omnes saniores con-
cedere coguntur philosophi.

37. Hæc assertio eloquijs divinis perconsona est, quæ
aperte testantur creaturas, potentiam in prima creatione ac-
cepisse, quâ se secundum speciem suam propagarent, quod absq;
communicatione formarum, fieri nullo modo potest. Atq; id nec
Zabarella cap. II de facul. anim. in viventibus diffitetur,

sed

sed viventia dum generant sibi simile; largiri ac communicare aliquid de suamet materiam, & de suamet formam, quatenus exhibent semen animatum, ac vitali eadem facultate, qua, in generante erat præditum. Ita autem loquitur Scriptura: Dixit Deus: Germinet terra gramen, herbam producentem semen; arborem fructiferam, facientem fructum, juxta speciem suam, cui insit semen suum, super terram. Gen. I. v. II. Benedixit Deus piscibus: Crescite & multiplicamini & replete aquas, & volatile multiplicet se in terrâ. v. 22. d. I. Benedixit Deus hominibus: crescie & multiplicamini, & replete terram.

38. Creatoris ergo iussi res naturales obtemperant; formæ; omnes vi in primâ creatione inditâ sibi, gignunt sui promotione & propagatione. produxit n. terra (ita loquitur tex-
tus) gramen, herbas sementantes semen suum, in species suas, & ar-
bores facientes fructos, in quib⁹ semen suum, in species suas. d. I.v.12.

39. Nec deflebit à rectâ ratione, hæc formarum origo: Cum enim potentia, & operationes animæ propriissimæ, in semi-
ne appareant, animam ei inesse negandum non est. Nam cum potentia, non sint separabiles ab animâ, cujus sunt
potentia, Impossibile est, potentiam aliquam, alicui pro-
priam, esse in subiecto, in quo, non est forma, à quâ fluit
potentia illa, & cùm ex operationibus, ad latentis essentiæ
notitiam perveniamus: quid causæ, cur semini animâ non
tribuamus, quæ suis, in eo, operationibus se satis prodit?

40. Sunt autem illæ duæ; Seminis & conceptus vivifica-
tio, & partium omnium, quæ, ad vitæ actiones edendas, necessa-
ria sunt, efformatio.

41. Quodvis enim semen, ut manifestum est in plan-
tis, vegetante animâ conservatur, & aliquandiu perma-
net prolificum, & quādū integrum & incorruptum est,
in loco idoneo, & præsente alimento, ut vivens operatur,
suasq; actiones exercet, in eam, quæ præsto est, materi-

C am

am, non secūs ut ipsum vivens, integrum omnibus partibus: quod non solum in animalibus, in auctiōne & partium non nullarum regeneratione, sed praecipue in plantis videre est.

42. Cum itaq; eadem operationes, in semine & in plantā, omnibus numeris integræ conspiciuntur, certum indicium est, idem in utroq; esse principium & movens. Eadem sanè operatio omnino est, cum anima in semine latens, ex attractā materiā, corpus plantæ fabricat, & cum eadem singulis annis, amissa folia & flores instaurat, novos surculos, ramos, radices producit, &c.

43. Quæ deniq; causa est, cur ova, verbi gratia, gallinæ fæcunda, quocunq; demum calore fota, pullos eiusdem speciei excludant? Nisi certè ad formam cuiusvis specificam, actu specifico, in ovo delitescentem, non dum autem, ob organorum aliorumvè defectum sese exferentem, recurras, inventias omnino nullam. Certè ex materia dispositione & preparatione (ut illi volunt, qui formis è potentia materiae educi statuunt) eum nihil, ultræ suas vires operetur, & nullum accidens agat, nisi per vim substantię, & à forma, quā, pendet dirigatur, neq; ex influentijs causarū universalium, tanta exculpes.

44. Modus autem propagationis formarum, licet varius, variorum animatorum sit, educuntur tamen, de potentia remotâ, qui est actus primus, ad potentiam propinquam, qui est actus secundus, scilicet ut forma sit, in eadem materiâ, ad eum modum, qui nullis eget adminiculis, ut fine suo fruatur, ad quem, comparatum est totum compositum. Scalig. exer. 6. Sect. 5. Quod fit, dum forma in semine latens sese exterendo, suas virtutes explicat, & operando sese manifestat, calidoq; & spiritibus utens, omnia quæ ad animalis constitutionem necessaria sunt, fabricare exorditur, subjectamq; materiam distingvit, disponit, ordinat, format & effingit. Est enim anima, ut ex hemistijo loquitur Scaliger, sui domicilij architecta, quæ libi fabricat, conveniens accommoda-

tumq; instrumentum: & ut habet Arist. 2. de gen. anim.
cap. 1. πὸν ἐγών τον καὶ ἔπει κίνησιν, καὶ ἀρχὴν τοιαύτην, ὡς πα-
ρόδης τῆς κινήσεως, γένεσιν ἑνασφρά τῶν μορίων καὶ ἐμψυχον. Plu-
ra hic omittimus, ac disputationis actui reservamus.

45. Expeditis igitur, maximā ex parte ijs, quæ ad ge-
neralem, forma substancialis Geωργία, spectare videbantur, id
in posterum nobis cura esse debet, ut ad non nulla, ijs
attingentia Divisiones, nos ocyus promoteamus.

46. Accuratás licet, forma subst. *Divisiones*, natura sim-
plicis, non admittat: solet tamen vulgo distingvi in 1. *Gene-
ricam*, *specificam* & *Numericam*.

47. *Numerica* est, quæ dat esse individuum, sive singu-
lare. Unde eodem sensu, forma individuifica dicitur. Diciturq;
Numerica, quia per eam, constituitur aliquid unum nume-
ro. Id autem non putandum est, quod Uuaquaq; res,
quæ singularis est, sit per formam singularis, sed solum quod
forma, in habitib⁹ formam, sit in illis principiū individuationis.

48. *Specificā* est, quæ dat esse specificum, sive quæ
rem aliquam constituit in determinatā specie. Sic anima
rationalis, est forma specifica hominis. Et hæc est Unius
speciei individuis communis.

49. *Generica* deniq; si logicè loqui placet concedi potest,
Physicè autem & accuratè loquendo, nulla datur forma generica

50. 2. *Separabilem vel inseparabilem*: illa est, quæ extra
corp⁹ separatim existere potest, ut anima rationalis. Hæc
quæ absq; interitu separari non potest. Estq; vel 1. *inani-
matorum* ut elementorum, meteororum & aliorum vitâ
carentium, vel 2. *animatorum* ut vegetativa plantarum, &
Sensitiya brutorum, logicè item loquendo.

51. Atq; hæc sunt, quæ hac vice, veritatis indagandæ,
patesfaciendæ ac propagandæ causa, de ardua hac & per-
obscura, in se tamen illustri, & iucunda disputandi mate-
riā delibare voluimus.

Apud Plutarch. in Erosco.

Custos ubi deest, dulce pomum est scilicet.

Elaboratio extemporalis².

Josua quid signat? Dominus servator *Hebreis*
Signat: Servator sis bone Christe mihi.
Hunc Dominum servatorem, mi *josua*, quare,
Quæsitus Dominus semper adesse solet,
Hunc satis haud Dominum quemquam natura docebit,
Sed satis hunc Dominum sacra pagella docet.
Artes quandoquidem didicisti, disce libellos³
Sacros, quos didicit qui bene, doctus erit.
Si custos fuerit verbum, malus officit ullus⁴
Spiritus haudquaquam, pellit id omne malum.,:
Si custos fuerit Dominus, malus officit ullus⁵
Spiritus haudquaquam, pellit is omne malum.,:
Custos noster erat donec *GUSTAVUS ADOLPHUS*,
Hostis tunc patriæ vellere poma nequit:
At metus est vellat, nostro custode remoto,
Custodis nisi tu limina nostra Deus':
Es quoniam Dominus Servator, nos bene serva.
Numine Christe tuo, ne pereamus age.

LAURENTIUS OLAI VVALLIUS, Neri-
tensis, Juveni præstantissimo, Dn. JOSUÆ LAURENTII Gra-
vio Nericiensi, amico & populari dilecto, pro supremo gradu
Philosophico consequendo, publicè &, uti sperandum, pulchrè de
Fornis substantiarum disputaturo, his paucis officiosè applau-
debat, & ex JOSUÆ Nominé, desideratissimi regis, Divi GÜ-
STAVI MAGNI memoriam, ab omnibus bonis grataanter
colendam, amante reliquit Upsalia, 13. Novemb. Anni 1635.

Olaus

Wingius